

НУБІП України

НУБІП України

**МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

07.03-КМР.1822"С"2022.12.07.061 ПЗ

**САМІЛЯК ОЛЬГА БОРИСІВНА**

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факкультет Тваринництва та водних біоресурсів

УДК 636.92.082.25

ПОГОДЖЕНО ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Декан факультету  
тваринництва та водних біоресурсів

Завідувач кафедри  
технологій у птахівництві, свинарстві та  
вівчарстві

Кононенко Р. В.  
(підпис) (ПІБ)

Лихач В. Я.  
(підпис) (ПІБ)

2023 р. 2023 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Обґрунтування технології вирощування племінного молодняку кролів»

Спеціальність

204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Освітня програма

Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Орієнтація освітньої програми

Освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

доктор сільськогосподарських наук, доцент  
(науковий ступінь та вчене звання)

Лихач А. В.  
(підпис) (ПІБ)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

кандидат сільськогосподарських наук, доцент  
(науковий ступінь та вчене звання)

Уманець Р. М.  
(підпис) (ПІБ)

Виконала

Саміляк О. Б.  
(підпис) (ПІБ студента)

КИЇВ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет (НН) Тваринництва та водних біоресурсів

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач

Кафедри технологій у птахівництві,  
свинарстві та вівчарстві

доктор сільськогосподарських наук,  
професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Лихач В.Я.

(підпис)

(ПІБ)

2023 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТКИ

Саміляк Ользі Борисівні

Спеціальність

204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

(код і назва)

Освітня програма

Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

(назва)

Орієнтація освітньої програми

Освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи Обґрунтування технології вирощування племінного  
молодняку кролів

затверджена наказом ректора НУБіП України від 7 грудня 2022р.

№ Т822 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 16 жовтня 2023 року

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи  
створення бізнес-плану для власного підприємства

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Ознайомитися з літературою щодо обґрунтування технології вирощування племінного  
молодняку кролів;
2. Створити бізнес-план проєктування приватного підприємства з вирощування племінного  
молодняку кролів;
3. Зробити висновки, та надати власні пропозиції, щодо полегшення вирощування племінного  
молодняку кролів

Дата видачі завдання 13 грудня 2022р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

Уманець Р.М.

(прізвище та ініціали)

Саміляк О.Б.

(підпис)

(прізвище та ініціали студента)

## ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	Ошибка! Закладка не определена.
ABSTRACT.....	Ошибка! Закладка не определена.
ВСТУП.....	Ошибка! Закладка не определена.
<b>РОЗДІЛ 1. РОЗРОБКА ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ</b>	
<b>ТВАРИНИНИЦЬКОГО КОМПЛЕКСУ З ВИРОЩУВАННЯ ПЛЕМІННОГО</b>	
<b>МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ ТА ДО ЙОГО РОЗМІЩЕННЯ</b> .....	
Ошибка! Закладка не определена.	
1.1. Формування генерального плану для тваринницького комплексу.	
.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Норми та вимоги до розміщення та облаштування тваринницького комплексу з вирощування молодняку кролів.....	Ошибка! Закладка не определена.
<b>РОЗДІЛ 2. ТЕХНІКА ТА ОБЛАДНАННЯ, ДЛЯ ГОСПОДАРСТВА З</b>	
<b>ВИРОЩУВАННЯ ПЛЕМІННОГО МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ.....</b>	
	19
2.1. Спосіб утримання та обладнання для годівлі й напування кролів.....	20
2.2. Системи підтримки кліматичного та санітарного стану господарства.....	23
<b>РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПЛАНУ ВЛАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА З</b>	
<b>ВИРОЩУВАННЯ ПЛЕМІННОГО МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ.....</b>	
	28
3.1. Мета і завдання проекту.....	28
3.2. Загальні положення що до організації власного господарства.....	29
3.3. Формування організаційного плану.....	30
3.4. Очікувані витрати.....	34
3.5. Очікуваний прибуток та окупність проекту.....	44
<b>ВИСНОВКИ.....</b>	<b>47</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>	<b>48</b>

## РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота містить: 52 сторінок, 2 рисунки, 10 таблиць, 51 посилання на літературні джерела.

**Об'єкт дослідження:** Вивчення напрямів та технологій вирощування племінного молодняку кролів таких як вибір та формування батьківського стада з правильними генетичними характеристиками, які є критичним для отримання потомства з високою продуктивністю та стійкістю до захворювань. Правильна стратегія годівля та утримання племінного молодняку, що має суттєвий вплив на розвиток і здоров'я тварин. Медичний догляд та вакцинація, які допомагають запобігати захворюванням та забезпечити здорове вирощування племінного молодняку. Ефективний відбір племінних кролів та здійснення розведення для отримання бажаних генетичних характеристик. Розгляд різноманітних стратегій та напрямів вирощування молодняку. Ознайомлення з законодавчими нормами та стандартами що до вирощування кролів та розміщення господарства. Аналіз ризиків та способи їм запобігти для подальшого успішного розвитку ферми.

**Мета роботи:** Здійснити аналіз найпоширеніших напрямів та технологій у напрямку вирощування племінного молодняку кролів, дослідити усі аспекти та отримати чіткий план дій для забезпечення успішного функціонування підприємства. Керуючись отриманими даними після проведення аналізу розробити план який забезпечить результативний старт та майбутнє функціонування підприємства з вирощування племінного молодняку кролів, з подальшими підвищенням продуктивності ферми, та її розширенням.

**ABSTRACT**

**Thesis contains:** 52 pages, 2 figures, 10 tables, 51 references to published data.

**The object of the study:** Studying the directions and technologies of raising breeding young rabbits, such as the selection and formation of a parent herd with the right genetic characteristics, which are critical for obtaining offspring with high productivity and disease resistance. Proper feeding and housing strategy for breeding stock, which has a significant impact on the development and health of animals. Medical care and vaccinations that help prevent diseases and ensure the healthy growth of breeding stock. Effective selection of breeding rabbits and breeding to obtain the desired genetic characteristics. Consideration of various strategies and directions for raising young animals. Familiarization with legal regulations and standards for rabbit breeding and farm location. Analysis of risks and ways to prevent them for further successful development of the farm.

**The purpose of the work:** To analyze the most common areas and technologies in the field of rabbit breeding, to explore all aspects and to obtain a clear action plan to ensure the successful operation of the enterprise. Guided by the data obtained after the analysis, to develop a plan that will ensure the effective start and future functioning of the enterprise for the cultivation of breeding young rabbits, with further increase in farm productivity and its expansion.

## ВСТУП

Кролівництво – це важлива галузь сільськогосподарського виробництва, яка відіграє ключову роль у задоволенні потреб споживачів у високоякісному м'ясі та шкурках, а також забезпечує стабільність економіки багатьох країн.

Проте, успішне вирощування племінного молодняку кролів вимагає супроводжуватися дотриманням високих технологічних стандартів, що дозволяють досягти максимальної продуктивності, зберегти генетичний потенціал та забезпечити гуманне ставлення до тварин.

В нашій роботі ми розглянемо основні аспекти технології вирощування племінного молодняку кролів, звертаючи увагу на важливість правильного вибору генетичного матеріалу, оптимальних умов утримання та годівлі, а також ефективних методів управління розведення.

Збільшення продуктивності та стабільність сільськогосподарського виробництва в сучасному світі залежать від вміння адаптуватися до нових технологій та зберігати ресурси для майбутніх поколінь. В цьому контексті, дослідження та розвиток технологій вирощування племінного молодняку кролів відіграють важливу роль, допомагаючи забезпечити продовольчу безпеку та сталий розвиток сільськогосподарського сектору.

Згідно з даними світової спілки з харчової та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй, попит на м'ясо та інші продукти тваринництва прогнозується зростати, і це вимагає постійного вдосконалення технологій у галузі кролівництва. Отже, обґрунтування ефективної технології вирощування племінного молодняку кролів стає надзвичайно важливим завданням для фермерів, науковців та сільськогосподарських підприємств.

Розглянемо також різні аспекти вирощування племінного молодняку кролів, відбираючи найбільш обґрунтовані технологічні рішення та методи.

Дослідимо вплив цих технологій на якість продукції, збалансованість екологічних та економічних аспектів сільськогосподарського виробництва, а також сприяння забезпеченню продовольчої безпеки в різних регіонах світу.

Вирощування молодняку кролів є важливою складовою розвитку тваринництва та може сприяти покращенню якості продукції та ефективності виробництва. Подальше обґрунтування та впровадження сучасних методів та технологій допоможуть забезпечити рівномірний та стійкий розвиток галузі кролівництва, а також відкривати нові можливості для покращення якості життя людей та збалансованого використання ресурсів планети.

Важливо підкреслити, що технологія вирощування молодняку кролів вимагає поєднання наукових досліджень та практичного досвіду. Зростання попиту на м'ясо кролів та іншу продукцію кролівництва робить цю галузь все більш важливою для глобальної продовольчої безпеки.

Якісно спланована та розроблена система вирощування молодняку кролів може не лише забезпечити стає постачання високоякісної продукції для подальшого використання на м'ясних господарствах, але і сприяти збереженню природних ресурсів та здоров'я тварин. Розвиток цієї галузі може мати позитивний вплив на регіональні та глобальні економіки, сприяючи створенню нових робочих місць та збільшенню валового виробництва.

Основним завданням досліджень та практичних застосувань є пошук та реалізація оптимальних технологічних рішень для досягнення глобальних цілей перспективного розвитку. Данна робота сприятиме розумінню важливості обґрунтованої технології вирощування племінного молодняку кролів та допоможе прискорити розвиток цієї важливої галузі в тваринництві.

НУБІП України

НУБІП України

## РОЗДІЛ 1. РОЗРОБКА ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ ТВАРИННИЦЬКОГО КОМПЛЕКСУ З ВИРОЩУВАННЯ ПЛЕМІННОГО МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ ТА ВИМОГИ ДО ЙОГО РОЗМІЩЕННЯ

Розвиток тваринницького комплексу, зокрема галузі вирощування племінного молодняку кролів, є важливою складовою сільськогосподарського виробництва. Створення генерального плану для такого комплексу має велике значення для оптимізації процесів вирощування та забезпечення стабільного та прибуткового виробництва. Розробка генерального плану вимагає уважного розгляду і опрацювання ряду основних аспектів та вимог щодо розміщення [5].

Спроектована площа має бути обрана з урахуванням доступності до ринків збуту, джерел води, доступності транспортних мереж, інфраструктури та забезпечення екологічної сумісності.

Розробка генерального плану повинна враховувати результати геологічних і гідрологічних досліджень для забезпечення безпеки та стійкості будівель та інфраструктури на обраній території [48].

Важливо враховувати мінімальну відстань до населених пунктів житлових зон, оскільки це може вплинути на вимоги до забруднення повітря та води, а також на співіснування з населенням. Також слід врахувати всі законодавчі вимоги щодо охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки. Проведення оцінки впливу господарства на довкілля допомагає ідентифікувати потенційні негативні впливи комплексу та розробити заходи для їх зменшення [23].

Вирішення питання розміщення для різних функціональних частин комплексу, таких як головне приміщення, склади для зберігання комбікорму, адміністративні приміщення та інше, допомагає оптимізувати пересування по території персоналу.

Визначення і проектування необхідних інженерних комунікацій, які забезпечать нормальне функціонування комплексу, включаючи системи

водопостачання, каналізації, електропостачання, системи опалення та вентиляції [3].

Загальною метою розробки генерального плану є створення ефективної та стійкої інфраструктури для ведення продуктивної діяльності, забезпечуючи найкращі умови для росту та розвитку ферми, при цьому дотримуючись всіх необхідних норм та стандартів [41].

### 1.1 Формування генерального плану для тваринницького комплексу

Розробка генерального плану для тваринницького комплексу, спеціалізованого на вирощуванні племінного молодняку кролів, є критичним кроком у створенні успішного та продуктивного сільськогосподарського підприємства. Генеральний план визначає оптимальне розташування споруд, інфраструктури та ресурсів для максимізації виробничого потенціалу та забезпечення зручностей для управління комплексом. В даному розділі розглянемо ключові аспекти розробки генерального плану для такого тваринницького комплексу [29, 8].

Визначення мети та обсягу тваринницького комплексу, спеціалізованого на вирощуванні племінного молодняку кролів, є важливим етапом в процесі розробки генерального плану. Цей крок сприяє встановленню чіткого плану та допомагає визначити конкретні цілі та завдання, які мають бути досягнуті. Формування обсягу комплексу, який визначається кількістю та породою кролів, які планується вирощувати. Важливо враховувати різні аспекти, такі як продуктивність, ринковий попит, а також здатність комплексу забезпечити необхідні умови для тварин. Так само необхідно передбачити можливість подальшого розвитку комплексу в майбутньому [46].

Вибір локації є критичним аспектом розробки генерального плану. Локація повинна враховувати такі фактори, як доступ до води, енергетичні ресурси, доступність під'їзду, логістичну інфраструктуру та кліматичні умови. Кролі

вимагають специфічні умови, тому важливо створити стабільну систему утримання, яка задовольняє їх потреби у теплі та вентиляції [20].

На наступному етапі розробки генерального плану необхідно розробити проект інфраструктури комплексу. Він включатиме в себе розташування головних приміщень для утримання тварин, будівель для зберігання кормів, та зон для розміщення персоналу, а також системи забезпечення водопостачання та каналізації. Кожен компонент інфраструктури повинен бути ретельно спроектований, враховуючи потреби кролів та вимоги до гігієни [50].

Управління ресурсами не є менш важливим етапом формування генерального плану та включає планування закупівлі та зберігання кормів для кролів. Це охоплює визначення необхідних кількостей та видів кормів, контроль якості, а також розробку графіку годівлі. Планування годівлі повинно бути оптимальним, з урахуванням потреб кролів у поживних речовинах та раціоні.

Забезпечення здоров'я та медичний догляд за кролями є важливим аспектом управління ресурсами. Це включає в себе планування та контроль регулярних ветеринарних обстежень, вакцинацій, лікування захворювань і вирішення питань генетичного здоров'я стада. Ефективне управління ресурсами також передбачає планування персоналу. Це включає в себе відбір, навчання та управління працівниками, які працюють з тваринами. Розробка чіткої структури організації, обов'язків та процедур сприяє підвищенню продуктивності та ефективності роботи. Управління ресурсами також включає розробку фінансового плану, бюджету та контроль за фінансовою діяльністю комплексу [38, 2].

Безпека та відповідність стандартам відіграє важливу роль у плануванні. Усі аспекти проекту повинні відповідати вимогам щодо безпеки, охорони навколишнього середовища та утримання тварин. План повинен включати заходи для запобігання хворобам, пожежам та іншим нештатним ситуаціям.

Фінансовий план є важливою частиною для планування тваринницького комплексу. Передбачення детального планування фінансових аспектів підприємства включає витрати, доходи, бюджет і оцінку рентабельності. Розробка бюджету передбачає створення докладного плану витрат та доходів на

певний період і включає в себе оцінку всіх видів витрат, таких як закупівля кормів, медикаментів, заробітні плати, витрати на енергію, амортизацію обладнання та будівель, а також обов'язкові платежі. Планування доходів включає в себе оцінку очікуваного доходу від продажу племінного молодняку кролів або продукції, що отримується в результаті їх розведення. Фінансовий план включає розрахунок рентабельності підприємства, що дозволяє визначити, наскільки прибутковою буде діяльність. Це включає в себе обчислення таких показників, як чистий прибуток, рентабельність активів та оборотність капіталу.

Фінансовий план не є статичним документом і повинен періодично переглядатися та коригуватися в залежності від змін у умовах ринку та внутрішніх факторів. Моніторинг та корекція допомагають забезпечити сталу фінансову стабільність та успішну діяльність комплексу [26, 33].

Розробка генерального плану для тваринницького комплексу з вирощування племінного молодняку кролів - це складний та багатоаспектний процес, який вимагає уважності до деталей та врахування різних аспектів, щоб забезпечити стабільну та продуктивну роботу підприємства. Генеральний план відображає віддзеркалення майбутнього комплексу, допомагає забезпечити успішну діяльність та досягнення поставлених цілей [45].

## **1.2 Норми та вимоги до розміщення та облаштування тваринницького комплексу з вирощування молодняку кролів**

Розміщення та облаштування тваринницького комплексу для вирощування молодняку кролів є надзвичайно важливою складовою успішного функціонування господарства. Дотримання норм та вимог щодо умов утримання та облаштування не тільки забезпечує стабільність ведення тваринницької діяльності на підприємстві, але також гарантує відповідне дотримання екологічних та санітарних стандартів. Розглянемо ключові норми, вимоги та рекомендації, які стосуються розміщення та облаштування тваринницького комплексу для вирощування молодняку кролів. Подробиці щодо важливих

аспектів, таких як розмір будівель, вентиляція, освітлення, системи управління вологою та інші аспекти, для забезпечення комфорту, здоров'я та безпеки тварин, а також для забезпечення ефективності та стабільності виробництва.

Враховуючи зростаючий інтерес до екологічного тваринництва, також будуть розглянуті сучасні підходи та інноваційні рішення в галузі, спрямовані на забезпечення високих стандартів утримання тварин та дотримання вимог до довкілля [35].

Першим етапом в організації та управлінні тваринницьким комплексом з вирощування молодняку кролів є планування його розміщення та розміру. Цей процес вимагає детального вивчення ринкових потреб, ресурсів, технічних можливостей і правового середовища [9].

Необхідно визначити, скільки голів молодняку кролів планується вирощувати. Це важливо для визначення розміру комплексу та інфраструктури.

Вибір місця для розміщення комплексу, враховуючи фактори, такі як віддаленість від населених пунктів, близькість до джерел води, можливість забезпечення електроенергією, доступність доріг для транспортування продукції та інші фактори. Вибір локацій для будівництва тваринницького підприємств, будівель та споруд потребує обґрунтування на основі техніко-економічних розрахунків, враховуючи можливі варіанти розташування та максимальну ефективність використання земельних ресурсів [21, 11].

При розміщенні сільськогосподарських підприємств на берегах водойм, де відсутні безпосередні зв'язки з ними, рекомендується залишати незабудовану прибережну зону завширшки до 100 метрів, проте не менше 40 метрів відносно довжини річки чи водойми.

При плануванні місць розташування сільськогосподарських підприємств і виробничих зон важливо забезпечити їх оптимальний взаємозв'язок з метою створення умов для мінімізації часу, витраченого на трудові переміщення [30].

Розробка плану ферми – розташування приміщень, кліток, а також інфраструктури (наприклад, склади, адміністративні та господарчі приміщення).

Розміри проїзної частини та узбіччя на території господарства повинні визначатися відповідно до призначення цих шляхів та організації руху транспортних засобів, і відповідати стандартам, зазначеним в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

### Вимоги до проїзних частин на тваринницькому підприємстві

Параметри	Значення параметрів для шляхів, м	
	основних виробничих	допоміжних
Ширина двобічної проїжджої частини	6	-
Ширина однобічної проїжджої частини	4,5	3,5
Ширина узбіччя	1	0,75
Ширина укріплення узбіччя	0,5	0,5

Визначення, необхідної інфраструктури для ферми, включаючи системи живлення, водопостачання, вентиляції, освітлення та інші технічні аспекти.

Розробка фінансового плану для оцінки витрат на будівництво і експлуатацію ферми, а також потенційний дохід від продажу молодняку кролів та можливої побічної продукції [15].

Планування та розміщення тваринницького комплексу – це ключовий етап у створенні успішного бізнесу з вирощування молодняку кролів і вимагає ретельного вивчення та врахування всіх важливих факторів, щоб забезпечити ефективну та прибуткову діяльність.

Визначення вимоги та стандартів, які необхідно дотримуватися для створення комфортних та безпечних умов для кролів у фермерському комплексі є важливою складовою планування [43].

Планування розміщення та типів кліток або боксів визначає спосіб утримання кролів. Необхідно забезпечити достатній руховий простір та

вентиляцію в кожному приміщенні. Забезпечення зручного доступу до корму та води дає змогу тваринам отримувати повний раціон годівлі без перешкод.

Важливе дотримання необхідних температурних умов для тварин відповідно до їх віку та фази життя. Це може включати системи обігріву або охолодження [4].

Велику роль грає належне освітлення, яке відповідає фізіології та природному світлу для стимулювання активності кролів.

Умови утримання кролів впливають на їх здоров'я та продуктивність, тому дотримання їхнім стандартам є важливим аспектом успішного розвитку та зростання тварин та функціонуванню господарства.

Дотримання гігієнічних стандартів є важливим аспектом забезпечення здоров'я та добробуту кролів, а також зниження ризику зараження та поширення інфекцій. Необхідно розробити ефективну систему для видалення та утилізації відходів від кролів. Це може включати в себе системи збору та обробки гною з можливістю подальшого використання його як добрива. Регулярне очищення та дезінфекція приміщень, кліток, системи годування і напування, та іншого обладнання. Це допомагає уникнути розповсюдження інфекцій та підтримувати чистоту [31].

Також необхідно забезпечити належний навчальний процес для персоналу з питань гігієни та надати усі необхідні засоби для дотримання гігієнічних стандартів. Персонал повинен дотримуватися правил та вимог щодо одягу та обладнання, яке має використовуватися при роботі з кролями, включаючи засоби індивідуального захисту.

Дотримання гігієнічних вимог є важливим аспектом управління тваринницьким комплексом з вирощування молодяку кролів і відіграє велику роль у забезпеченні якості продукції та стану тварин, а також у забезпеченні здоров'я персоналу [18].

Доступ до належного харчування та питної води при утриманні кролів у тваринницькому комплексі відіграє ключову роль у здоров'ї та продуктивності тварин. Основні аспекти цього пункту включають надійні джерела

водопостачання для кролів. Вода повинна бути якісною та доступною у всіх клітках. Також необхідно подбати про систему годівлі, яка забезпечує регулярний доступ тварин до корму. Слід зазначити ще треба подбати про наявність якісних кормів, які містять необхідні поживні речовини для здоров'я та росту кролів. Корми мають надаватися за графіком годування, який дозволяє тваринам отримувати достатню кількість корму відповідно до їх потреб. Для виявлення можливих проблем чи недостачі кормів або води треба подбати про якісну систему моніторингу [25].

Також необхідно передбачити можливість легкого очищення систем годівлі та напування, для цього слід обирати відповідні матеріали та типи при проектуванні.

Забезпечення належної годівлі та доступу до води для кролів - це фундаментальний аспект управління тваринницьким комплексом з вирощування молодняку кролів і вимагає систематичної уваги до деталей, щоб забезпечити найкращі умови для росту та розвитку тварин.

Догляд за здоров'ям кролів та забезпечення їхнього медичного догляду в тваринницькому комплексі важливі для належної продуктивності та якості продукції. Необхідно розробити і виконувати програму профілактичних заходів, для запобігання поширенню захворювань та інфекцій серед кролів. Це може включати в себе вакцинацію, дезінфекцію, контроль над паразитами та ізоляцію нових тварин перед введенням їх в господарство. Треба подбати про регулярний ветеринарний огляд для виявлення та лікування захворювань, визначення стану здоров'я та проведення профілактичних заходів. Потрібно вести докладну медичну документацію про здоров'я та лікування кролів. Це дозволяє вчасно реагувати на проблеми та веде до покращення управління здоров'ям та продуктивністю. Також важливу роль відіграє спостереження за вагою та зростанням кролів, вживаючи заходи для підтримки нормального фізіологічного протікання цих процесів [10, 47].

Забезпечення здоров'я та ветеринарного догляду для кролів є важливим аспектом управління тваринницьким комплексом з вирощування племінного

молодняку кролів і вимагає постійної уваги до медичних питань та вчасного реагування на можливі загрози для здоров'я тварин.

Управління господарством включає в себе різноманітні аспекти, які допомагають досягнути ефективності та прибутковості в галузі кролівництва.

Спочатку треба визначити, яким чином буде здійснюватися репродукція кролів на фермі, включаючи вибір родоvodu, селекцію та графіки розмноження.

Необхідно здійснювати генетичний відбір для подпшення якості та продуктивності молодняку кролів, слідкувати за зростанням та вагою кролів,

щоб визначити їхню продуктивність та готовність до реалізації, розробити

оптимальні раціони для різних фаз росту кролів та забезпечити правильну

годівлю. Також важливу роль відіграє ведення детального бухгалтерського

обліку витрат і доходів для ефективного фінансового управління господарством.

Управління господарством є важливим аспектом успішного ведення

тваринництва та вимагає систематичного моніторингу, планування та

ефективного управління ресурсами та процесами в галузі вирощування

молодняку кролів [6, 36].

Необхідно зазначити що грамотна побудована маркетингова компанія,

розроблена для господарства з вирощуванні племінного молодняку кролів,

відіграє значущу роль та може врятувати від одного з найпоширеніших ризиків

для тваринницьких підприємств – відсутності реалізації продукції та

обмеженості доступу до ринків збуту.

Маркетингова компанія сприяє забезпеченню населення якісними та

здоровими продуктами, підтримуючи продовольчу безпеку. Розвиток

конкретного підприємства за допомогою вдало побудованої маркетингової

компанії сприяє збільшенню виробництва та створенню нових робочих місць в

районі розміщення господарства [28].

Маркетингова компанія допомагає знаходити нові ринки збуту для

продукції і розробляти ефективні стратегії просування на них. Це допоможе

підприємству збільшити прибутковість та позитивно вплине на розвиток бізнесу.

В цілому, маркетингова компанія важлива для стабільного розвитку ферми з вирощування молодняку кролів. Вона допомагає розвивати бізнес, знаходити клієнтів і ринки збуту, а також підвищувати прибутковість та конкурентоспроможність компанії на ринку.

Загальні норми і вимоги, які стосуються розміщення та облаштування тваринницького комплексу для вирощування молодняку кролів, визначені з метою забезпечення оптимальних умов для фермерського бізнесу. Дотримання цих стандартів є важливим фактором для досягнення успішного вирощування та догляду за кролями та забезпеченням їхнього здоров'я та добробуту [32].

Важливо зазначити, що ці норми і вимоги сприяють забезпеченню якості продукції, збереженню здоров'я та розмноженню тварин, підвищенню ефективності виробництва та дохідності господарства. Регулярна перевірка та дотримання цих стандартів є ключовими факторами успішного фермерського бізнесу.

У висновку, важливість регуляції і стандартизації у галузі вирощування молодняку кролів полягає в забезпеченні оптимальних умов для тварин, покращенні умов праці фермерів і забезпеченні продовольчої безпеки.

Дотримання цих норм і вимог сприяє стійкому та стабільному розвитку галузі та позитивно впливає на економіку та суспільство в цілому [22].

## РОЗДІЛ 2. ТЕХНІКА ТА ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ГОСПОДАРСТВА З ВИРОЩУВАННЯ ПЛЕМІННОГО МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ

Сучасне тваринницьке підприємство з вирощування кролів потребує ретельного підходу з технічної точки зору. Обладнання, техніка та різноманітні системи мають велике значення у сільському господарстві, оскільки від них залежить якість та кількість молодняку, який відіграє ключову роль у подальшому розвитку господарства. Вирощування племінного молодняку кролів потребує спеціальної уваги та догляду за тваринами, а також використання спеціалізованої техніки та обладнання.

Сьогодні сільське господарство робить великий акцент на використанні новітніх технологій і постійно вдосконалюється, і галузь вирощування кролів не є винятком. Застосування спеціалізованої техніки та обладнання допомагає покращити умови утримання кролів, забезпечуючи їм комфорт, здоров'я та високу якість годівлі [37].

Дослідження і впровадження нових рішень у галузі вирощування кролів вимагає постійного аналізу та апгрейду технічних засобів та обладнання.

Спеціалізована техніка дозволяє автоматизувати багато процесів, що полегшує роботу фермера і забезпечує високу продуктивність. Важливо надавати належну увагу якості будівель та споруд, які використовуються для утримання кролів, а також забезпечувати їхнє оптимальне функціонування.

Незмінною метою є забезпечення комфорту і безпеки кролів, що вимагає ретельного відбору та догляду за технікою та устаткуванням. Досягнення високих стандартів у галузі вирощування племінного молодняку кролів є важливою складовою успішного сільськогосподарського виробництва. І цей розділ допоможе докладніше розібратися у всіх аспектах використання техніки та обладнання в цій галузі [49].

Удосконалення технологій та процесів у сільському господарстві набуває особливого значення в наш час. Галузь вирощування кролів не залишається осторонь від цього тренду. Використання високоякісної техніки та сучасного

обладнання робить вирощування племінного молодняку кролів більш продуктивним та ефективним.

Використання сучасної техніки та обладнання є необхідною складовою успіху у галузі вирощування племінного молодняку кролів. Вона допомагає підвищити продуктивність, покращити умови утримання тварин, і забезпечити високу якість продукції [27].

## 2.1 Спосіб утримання та обладнання для годівлі й напування кролів

Після проведеного аналізу різноманітних способів утримання кролів з урахуванням вже наявного приміщення, яке в майбутньому буде використано утримання кролів, було зроблено висновок, що для нас нашого господарства найоптимальнішим буде утримання тварин у клітках розміщених за конструкцією шедів. Клітки для кролів будуть розміщені у два ряди, відокремлені один від одного. Клітки можуть бути як односторонніми так і двох'ярусними та обладнані легкодоступними годівницями та системою подачі води. Під клітками верхнього ярусу зазвичай розміщується скляний дах кліток нижнього ряду, який служить також як підлога для кліток верхнього ярусу [16].

Така система дозволить застосовувати просту механізацію для подачі кормів, поєднаної з напуванням тварин і видаленням відходів. Крім того, такий спосіб утримання забезпечить захист кролів від несприятливих погодних умов.

У середині приміщення облаштоване бетонною підлогою. Для освітлення використовують скляні ліхтарі, розташовані під дахом вздовж всього приміщення [44].

Після відлучення планується формувати групи молодняку та утримувати в клітках на площі приблизно 0,1 м<sup>2</sup> на голову. Забороняється після відлучення переміщувати кролів із однієї групи до іншої. За необхідності можна помістити здорових тварин однакової статі та віку з різних кліток в окрему, вільну та попередньо дезінфіковану клітку. Ремонтні самки утримуються групами по

чотири на площі приблизно  $0,17 \text{ м}^2$  на голову, а самці – в окремих клітках, де норма площі для них становить близько  $0,23 \text{ м}^2$  [1].

Обладнання для годівлі кролів є важливим для успішного утримання і досягнення найкращих результатів у їх розведенні та утриманні. Воно допомагає точно дозувати корм, що є критично важливим для забезпечення здоров'я тварин та оптимального приросту ваги. Занадто багато або замало корму може призвести до неправильного харчування проблем зі здоров'ям кролів. Важливо, щоб корм не контактував з брудом або сміттям, що може викликати захворювання кролів. Спеціалізоване обладнання, таке як годівниці та поїлки, допомагають зберігати їжу та воду в чистоті і попереджати забруднення [42].

Використання автоматичних систем годівлі може значно спростити процес годівлі кролів. Це звільняє час та зусилля господаря для інших важливих завдань, таких як догляд, ветеринарний догляд, та розведення. Спеціалізоване обладнання може допомогти уникнути втрат корму через розпилення або пролиття, що може зменшити витрати на годівлю та покращити рентабельність господарства.

В цілому, обладнання для годівлі кролів грає важливу роль у забезпеченні оптимальних умов для їх утримання та вирощування. Воно сприяє ефективному використанню ресурсів, покращує якість продукції та допомагає знизити втрати, що важливо для успішного господарювання у галузі кролівництва [24].

Планується використовувати годівниці бункерного типу які повинні мати бортик загнутий у середину шириною від 8 до 10 мм. Такі годівниці можуть мати декілька секцій та наведені в рисунках 1 та 2.



Рисунок 1. Годівниця бункерна односекційна



Рисунок 2. Годівниця двосекційна

Також слід зазначити що з метою збалансованої годівлі та запобігання розкидання й висування кормів рекомендуються певні параметри щодо розташування годівниць та щільності утримання кролів, які наведені в таблиці

2.1.

Таблиця 2.1

Норми площі розміщення тварин і розташування годівниць.

Група кролів	Утримання	Площа на одну голову, м <sup>2</sup>	Величина групи, гол.	Висота підвішування, мм
Молодняк самців	групове	0,17 – 0,20	3	50 – 60
Дорослі самці	індивідуальне	0,5 – 0,6	1	120 – 150
Дорослі самки	індивідуальне	0,5 – 0,6	1	120 – 150
Ремонтний молодняк	групове	0,125 – 0,15	4	50 – 60
Молодняк на відгодівлі	групове	0,09 – 0,10	6	50 – 60

Переходячи до напування кролів слід зазначити що це надзвичайно важливий аспект ведення господарства. Вода є життєво важливим елементом для всіх живих істот, і кролі не є винятком. Вода виконує численні функції в організмі кролів, які допомагають їм забезпечити нормальну фізіологічну діяльність і розвиток [39].

Здійснювати напування кролів планується за допомогою автоматичної напувалки з випільною системою подачі води, це виключає можливість забруднення води кормовою масою, калом та іншими збудниками і допомагає запобігти поширенню інфекцій та інвазійних хвороб.

Слід піклуватися про водопостачальне обладнання, забезпечуючи його належну чистоту та працездатність. Регулярно виконують процедуру очищення та дезінфекції водопостачального устаткування. Для цього використовують спеціальні засоби, які дозволені в Україні, будь то вітчизняні чи імпортовані. Після проведення дезінфекції необхідно ретельно промити водопостачальне обладнання чистою водою [13].

## **2.2 Системи підтримки кліматичного та санітарного стану господарства**

Підтримка належного кліматичного і санітарного стану є надзвичайно важливою з точки зору ефективності та стійкості в галузі сільськогосподарського виробництва. Кролівництво може бути чутливим до змін клімату та погодних умов, і стабільний кліматичний стан господарства є ключовим фактором для досягнення успішного вирощування кролів.

Контроль температури - це один з ключових аспектів системи підтримки кліматичного стану господарства. Кролі чутливі до температурних змін, і важливо забезпечити стабільну та комфортну температуру в приміщеннях, де вони утримуються. В зимовий період, коли температури можуть бути низькими, системи обігріву дозволяють утримувати потрібну температуру, що сприяє збереженню здоров'я та ефективності кролів. У літній період, системи охолодження можуть допомогти у запобіганні перегріву та стресу для тварин.

Температурні зміни можуть впливати на репродукцію кролів та ріст молодняку. Забезпечення стабільної температури може покращити розвиток молодняку і зменшити втрати під час вирощування. Недостатня температура може призвести до захворювань серед кролів. Відповідний контроль температури допомагає у запобіганні цим проблемам та знижує витрати на лікування. Ефективний контроль температури дозволяє економити енергію і знижувати витрати на опалення та охолодження. Системи автоматичного регулювання температури можуть реагувати на зміни у погодних умовах, забезпечуючи ефективне використання енергії [12].

Рівень вологості грає ключову роль у створенні комфортних умов для кролів та впливає на їхнє здоров'я та продуктивність. Висока вологість може сприяти розвитку грибків, бактерій та інших патогенних організмів, що можуть призвести до захворювань серед тварин. Кролі чутливі до грибків та інфекцій, тому важливо контролювати рівень вологості для їхнього здоров'я. Вологість сприяє утворенню гниття та плісняви в господарстві, що може завдати шкоди як спорудам, так і продукції. Контроль вологості допомагає знизити ризик таких проблем. Висока вологість може створювати стрес для кролів, що може впливати на їхню поведінку та продуктивність. Зменшення стресу допомагає підтримувати оптимальні умови для зростання кролів та розмноження [34].

Контроль вологості також важливий для забезпечення комфортних умов для працівників господарства. Високі показники можуть призводити до незручностей для персоналу і погіршувати умови праці.

Для досягнення ідеальних умов, системи підтримки кліматичного стану господарства з вирощування кролів можуть включати в себе автоматичні системи вологості контролю, системи вентиляції та інші технології, що дозволяють зберігати оптимальний рівень вологості в приміщеннях для кролів.

Слід також зазначити важливість налаштованої вентиляції в системі підтримки кліматичного стану господарства. Ефективна система вентиляції є ключовим компонентом для забезпечення комфорту та здоров'я кролів, а також зменшення ризику виникнення проблем в господарстві. Ефективна вентиляція

забезпечує постійний потік свіжого повітря в приміщенні для кролів. Це допомагає видаляти шкідливі гази, вологість та запахи, забезпечуючи чисте та здорове середовище для тварин. Накопичення великих концентрацій CO<sub>2</sub> та аміаку в приміщенні може бути шкідливим для кролів, призводячи до проблем з диханням та загального стресу. Вентиляційні системи допомагають з відведенням цих шкідливих газів та забезпечують оптимальні умови для дихання [17].

Влітку вентиляювання приміщення допомагає у видаленні зайвого тепла та утриманні оптимальної температури. Це допомагає запобігти перегріву кролів, який може впливати на їхнє здоров'я та продуктивність. Вентиляція допомагає уникнути надмірної вологості в приміщеннях, що може сприяти утворенню конденсації на стінах і стелі. Це може призводити до ушкодження споруд та підвищення ризику грибкових інфекцій.

Правильно налаштована вентиляція також важлива для комфорту працівників господарства, оскільки вони проводять багато часу в приміщеннях. Гарна якість повітря і вентиляція допомагають знизити ризик захворювань і незручностей серед персоналу. Система вентиляції повинна бути розроблені та налаштовані таким чином, щоб забезпечити постійний потік свіжого повітря в приміщенні для кролів. Вони також можуть бути обладнані датчиками для автоматичного регулювання вентиляції в залежності від змін погодних умов та потреб кролів [14].

Відповідне освітлення в приміщеннях господарства грає важливу роль у забезпеченні ефективного вирощування та підтриманні здоров'я кролів. Освітлення може використовуватися для регулювання світлового дня на господарстві. Це важливо, оскільки світловий режим може впливати на репродукцію та фізіологічні процеси кролів. Наявність або відсутність світла може сприяти або гальмувати розмноження кролів, що має важливе значення для господарської продуктивності. Для молодняку кролів важливо мати достатнє освітлення для нормального росту та розвитку. Відповідне освітлення допомагає забезпечити оптимальні умови для молодняку і підтримувати їхнє здоров'я.

Світло може впливати на активність та поведінку кролів. Деякі системи освітлення можуть створювати імітацію природного світла, що підтримує біологічні ритми тварин, а також впливати на якість та кількість продукції. Деякі дослідження довели, що правильне освітлення може підвищити продуктивність та якість вирощуваних кролів [7].

Системи освітлення в господарствах для кролів можуть бути розроблені з урахуванням вищезазначених аспектів. Вони можуть включати в себе автоматичні таймери для регулювання світлового дня та спеціальні типи ламп для створення специфічного спектру світла. Дотримання правильного світлового

режиму є важливою частиною підтримки оптимальних умов для вирощування кролів та досягнення високої продуктивності.

Моніторинг і автоматизація в системі підтримки кліматичного стану господарства з вирощування кролів відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності та стабільності господарства. Вони вимірюють та контролюють різні параметри клімату в господарстві, такі як температура, вологість, рівень CO<sub>2</sub> та інші. Це дозволяє операторам господарства в режимі реального часу відстежувати кліматичні умови та вживати заходи при необхідності. Ці системи можуть реагувати на зміни параметрів клімату і автоматично регулювати температуру, вологість або освітлення. Це допомагає підтримувати стабільні та оптимальні умови для тварин без постійного втручання операторів [51].

Автоматизовані системи можуть зменшити необхідність постійного контролю та втручання операторів, що полегшує обслуговування господарства та знижує витрати на робочу силу. Також вони можуть оптимізувати використання енергії, включаючи освітлення, системи обігріву і охолодження. Це допомагає знижувати витрати на електроенергію і сприяє сталому та економічному вирощуванню кролів. Системи моніторингу та автоматизації сприяють підвищенню продуктивності господарства, оскільки вони дозволяють оптимізувати умови для вирощування кролів, зменшуючи ризики та максимізуючи виходи [19].

Система підтримки санітарного стану господарства з вирощування молодяку кролів має надзвичайно важливу роль у успішному управлінні фермерським господарством. Вона впливає на якість та кількість продукції, а також на ефективність господарства. Здоров'я кролів залежить від забезпечення чистоти, гігієни та відповідних умов утримання, що допомагає запобігти поширенню захворювань і підтримувати оптимальне здоров'я тварин. Якість м'яса та шкурок кролів напряму пов'язана з умовами їх утримання, і система санітарної підтримки допомагає зберегти чистоту та безпеку продукції, що є критичним для високої якості м'яса та шкурок, які потім продаються на ринку.

Дотримання стандартів безпеки та регуляторних вимог є важливим аспектом і система санітарної підтримки допомагає відповідати цим вимогам і уникати можливих штрафів та судових справ.

Крім того, ефективна система санітарного управління сприяє збереженню навколишнього середовища, допомагаючи уникнути забруднення ґрунту і води, а також зменшити відходи, пов'язані з вирощуванням кролів. Це дає можливість зрозуміти що система підтримки санітарного стану господарства є ключовою для забезпечення успішного вирощування кролів та збереження якості та ефективності господарства [40].

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

## РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПЛАНУ ВЛАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА З ВИРОЩУВАННЯ ПЛЕМІННОГО МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ

Вирощування племінного молодняку кролів є перспективним напрямком в сільському господарстві, оскільки воно може приносити стабільний прибуток та мати важливе значення для постачання якісного молодняку кролів для подальшої м'ясо- та шкуркозаготівельної галузі. Однак, успішний старт та подальший розвиток підприємства вимагають уважного аналізу та ретельного планування.

У цьому розділі ми розглянемо всі ключові аспекти розробки плану власного підприємства з вирощування племінного молодняку кролів. Ми розглянемо важливі кроки від визначення цілей та мети підприємства до планування виробництва, вибору необхідного обладнання та організації ресурсів. Також буде розглянуто питання фінансового планування, маркетингу та стратегії розвитку, що є важливими компонентами успішного бізнесу в цій галузі.

### 3.1. Мета та завдання проекту

Метою нашого проекту є створення прибуткового підприємства з вирощування племінного молодняку кролів, який в подальшому буде реалізовуватися в господарствах що спеціалізуються на виробництві м'яса кролів.

Беручи до уваги мету проекту можна визначити основні завдання та напрямки розвитку, такі як вирощування якісного племінного молодняку з максимально можливою мінімізацією фінансових витрат. Налагодження стабільних каналів та ринків збуту які допоможуть знизити ризики при реалізації молодняку кролів. Можливість поступової інтенсивності та масштабізації господарства з подальшим підвищенням прибутку. Забезпечити потреби господарств-клієнтів у високопродуктивному племінному молодняку кролів.

### 3.2. Загальні положення що до організації власного господарства

Напрямок даного проекту було обрано із урахуванням уже існуючого приміщення яке буде використано для потреб господарства і допоможе суттєво знизити витрати на етапі інвестиції. Приміщення представляє собою забудову, яка майже не потребує реставрації і буде використано для розміщення кліток.

Також в окремій кімнаті цього приміщення планується розташувати склад для зберігання комбікормів та необхідного обладнання. На території поруч із головною будівлею розміщується невелике приміщення яке буде використано для потреб персоналу. Загальна площа ділянки огорожена та займає 0,4 га.

Господарство буде розташоване в Хмельницькій області на території Дунаєвцької міської громади, селі Велика Писбійна.

На етапі запуску підприємства планується розміщення 400 голів маточного поголів'я та 40 самців з урахуванням співвідношення один до десяти та використанням природного осіменіння.

Планується вирощування чистопородного племінного молодняку кролів термонської породи. Метою нашого господарства є досягнення мінімальної кількості кроленят від однієї кролематки в кількості 7-8 голів. Відлучення від матки буде відбуватися у віці 35 днів, після чого кроленята будуть відправлені на відгодівлю до тримісячного віку з подальшою реалізацією. Великою перевагою є те що кролематка вступає в охоту на 3-5 день після окролу, тобто вона може поєднувати лактацію із сукрільністю.

Ринком збуту в даному напрямку тваринництва є господарства які мають потребу в ремонтному молодняку, а також дрібні підприємства і фермери для яких поголів'я буде реалізовуватися в роздріб. Було проведено аналіз і зроблено висновок що на території Хмельницької області існують господарства які будуть зацікавлені в придбанні чистопорідного молодняку термонської породи, тому ризики що до відсутності ринку збуту є мінімальними.

Також слід зазначити що добре налаштована співпраця з іншими господарствами є одною зі складових успішного вирощування племінного

молодняку. Одночасно, це розширює генетичний пул тварин, що може призвести до поліпшення продуктивності та стійкості стада. Обмін самцями та самками між підприємствами дозволяє уникати родинних зв'язків та забезпечує більшу генетичну різноманітність. Така співпраця сприяє і стабільності ринку.

Взаємодія між підприємствами сприяє узгодженню виробничих планів, зменшенню ризиків та стабільності ценової політики. Реалізація та співпраця з іншими підприємствами в сфері вирощування племінного молодняку кролів не лише збільшують ефективність виробництва, але й сприяють розвитку галузі в цілому.

### 3.3. Формування організаційного плану

Організаційний план має важливе значення у створенні господарства. Він служить орієнтиром для досягнення успіху, допомагаючи уникнути хаосу та оптимально використовувати ресурси. Визначення конкретних цілей і створення плану дій для кожного етапу є ключовими аспектами. Крім того, організаційний план сприяє координації, розподілу відповідальності в команді та ефективній роботі системи. Його наявність також допомагає оцінити потреби в ресурсах, запобігаючи непередбаченим витратам. У загальному розумінні, організаційний план є важливою складовою для досягнення поставленої мети в даній галузі.

Цей план стає інструментом для ефективного використання ресурсів, будь то фінансові аспекти, час або інші важливі фактори. Його наявність дозволяє уникнути непорозумінь у команді та забезпечити кожного учасника чіткими завданнями.

Окрім цього, організаційний план допомагає адаптуватися до змін. Під час розвитку господарства з кролівництва можуть виникнути непередбачені обставини. Завдяки попередньо розробленому плану, легше внести корективи та забезпечити стабільність у діяльності.

Таким чином, організаційний план стає ключовим елементом успішного господарювання у галузі кролівництва, забезпечуючи систематизацію, координацію та адаптацію до змін у бізнес-середовищі.

Розпочати створення організаційного плану слід з представлення необхідних систем та обладнання, які потрібні для первинного запуску господарства, вони наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1  
Перелік первинного необхідного обладнання

№	Вид обладнання	Кількість, шт.
1	Трьохярусна батарея для утримання кролематок, на 30 голів	14
2	Батарея для утримання самців, на 10 голів	4
3	Батарея для утримання молодняку, на 30 голів	100
4	Бункер для води	1
5	Бункер для гною	1
6	Колісна техніка	1

Слід зазначити що системи необхідні для годівлі і напування тварин поставляються в зборі разом із клітками для утримання кролів.

Також одним із етапів створення організаційного плану є правильно побудована маркетингова компанія яка зможе надати впевненості та знизити ризик відсутності каналів збуту молодняку кролів. Налаштована реклама дає змогу потенційним споживачам дізнатися про господарство яке зможе задовольнити їх потреби в племінному молодняку кролів.

Веб-сайт для підприємства грає вирішальну роль у розвитку та популяризації бізнесу. Його наявність є ключовою для того, щоб стати доступним та привабливим для потенційних клієнтів. Інтернет визначає сучасний спосіб взаємодії та здійснення покупок, і веб-сайт є візитівкою господарства.

Важливою функцією є також забезпечення доступу до детальної інформації про племінний молодняк кролів. Відображення характеристик, фотографій та порад щодо утримання створює довіру серед покупців та сприяє прийняттю інформованих рішень. Крім того, веб-сайт дозволяє організувати різноманітні маркетингові заходи, такі як акції, знижки та конкурси, що робить бізнес більш привабливим для споживачів. Такий інтерактивний підхід сприяє залученню та утриманню аудиторії.

Створення логотипу – це також важливий елемент будь-якої маркетингової кампанії. Логотип повинен вражати і залишати позитивне враження, а також чітко відображати специфіку бізнесу. Колорова палітра та стиль повинні бути спрямовані на створення позитивного образу ферми. Загалом, ідея полягає в тому, щоб створити логотип та слоган, які не лише легко запам'ятовуються, але й викликають позитивні асоціації у вашої цільової аудиторії.

Створення сильної присутності в соціальних мережах є важливим етапом для залучення уваги та побудови спільноти навколо вашого бренду. Створення сторінки господарства в соціальних мережах. Регулярна публікація фотографій та відео племінного молодняку, події на фермі, історії успіху клієнтів, а також корисні поради з утримання та розведення кролів.

Поліграфія є необхідним елементом в маркетинговій стратегії, особливо для нашого напрямку. Ці матеріали не тільки є засобами візуального представлення бренду, але і важливими інструментами для розширення бізнесу та залучення нових клієнтів. Візитівка - це перша річ, яку отримує потенційний клієнт, і вона повинна вражати. Завдяки компактному розміру вона легко передає основну інформацію про господарство. Також потрібно використовувати буклети, які розширюють можливості передачі інформації. Вони дозволяють докладніше розповісти про послуги, продукцію та особливості бізнесу.

Загалом, візитівки та буклети є не тільки інструментами для реклами та ідентифікації бренду, але й засобами для створення першого позитивного враження та надання конкретної інформації, що сприяє покращенню рівня довіри та привертає нових клієнтів.

Одним з головних етапів планування є складання кадрової структури, на якій буде триматися усе підприємство. Важливо зазначити що треба ставитися з відповідальністю до підбору персоналу, працівники мають бути кваліфікованими та мати досвід в тваринницькій сфері.

Генеральний директор визначає стратегічні цілі та напрямки розвитку господарства, розробляє довгострокові плани, враховуючи фактори ринкової кон'юнктури, технологічні та екологічні тенденції. Він забезпечує формування ефективної команди та відповідає за управління персоналом. Він створює структуру організації, розподіляє обов'язки та забезпечує надійну систему комунікації в колективі. Визначає стратегії розвитку бізнесу та впровадження маркетингових підходів, вивчає ринок та конкурентоспроможність господарства. Генеральний директор представляє господарство взаємодії з партнерами, клієнтами та громадськістю. Він відповідає за створення позитивного образу компанії та розвиток партнерських відносин.

Бухгалтер у господарстві забезпечує фінансову прозорість та дисципліну. Відповідає за ведення обліку, податкову звітність та контроль за фінансовими операціями. Його функції включають оптимізацію витрат, ведення бюджетів та сприяння фінансовій стійкості підприємства.

Обов'язки ветеринара включають медичний огляд, діагностику захворювань, проведення профілактичних заходів та лікування. Його мета - забезпечити високий стандарт здоров'я та безпеки тварин, що сприяє стійкості господарства та якійсній продукції.

Технолог з тваринництва грає ключову роль у годівлі та догляді. Його обов'язки включають утримання тварин, контроль за їхнім здоров'ям, розвитком та розведенням. Він може впроваджувати сучасні методи годівлі, догляду та раціонального використання ресурсів для максимізації виробничих показників господарства.

Правильний підбір персоналу в сільському господарстві є вирішальним для ефективності та успішності бізнесу. Експертність, лідерські якості, турбота про тварин та готовність до інновацій – ключові фактори вправного управління

та досягнення високих стандартів виробництва. Компетентний персонал також сприяє створенню позитивного робочого середовища та інтеграції нових технологій для розвитку господарства.

### 3.4 Очікувані витрати

Для формування і представлення очікуваних витрат потрібно визначити початкову структуру ведення господарства, яка буде виглядати наступним чином:

- початковим етапом буде проведена закупівля батьківського стада в кількості чотирьохсот кролематок та сорока самців. Після статевого запліднення кролематки будуть розміщені індивідуально по клітках, самці також будуть утримуватися поодинокі.

- після окролу новонароджений молодняк утримується із самкою протягом 35 днів після чого відлучається та розформовується по групах згідно статі та екстер'єрних показників тварини. Від однієї кролематки планується отримувати 7-8 кроленят, тобто приплід від одного циклу складатиме приблизно 3000 голів.

- після відлучення молодняк утримуються групами до віку трьох місяців та вакцинуються перед реалізацією.

Оцінка та управління очікуваними витратами в розведенні та вирощуванні молодняку кролів є стратегічно важливим аспектом сільського господарства.

Правильне планування та контроль витрат стають ключовими факторами для досягнення фінансової стійкості та ефективності виробництва.

Визначення потреб у кормах, врахування аспектів ветеринарної підтримки, аналіз витрат на утримання та розробка бюджету стають визначальними етапами

у плануванні. Оптимізація витрат на інфраструктуру та енергоспоживання,

розробка стратегій ефективного використання ресурсів та аналіз ринкових умов допомагають господарству максимізувати свій потенціал.

Глибокий аналіз кожного елементу витрат та розуміння його впливу на виробництво є важливим для прийняття інформованих рішень. Керівництво господарства повинно постійно спостерігати за ринковими умовами, адаптувати стратегії та впроваджувати інноваційні методи для забезпечення конкурентоспроможності в тваринництві.

Вивчення та управління очікуваними витратами є необхідним елементом для створення стійкого та прибуткового господарства в сфері вирощування молодняку кролів.

Найбільшу статтю витрат на етапі інвестицій складає закупівля необхідного обладнання, устаткування та техніки для старту успішного підприємства. Орієнтовну структуру інвестиційних витрат наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

#### Інвестиційні витрати на технічні складові проекту

№ п/п	Вид обладнання	Кількість, шт.	Вартість за одиницю, грн	Загальна вартість, грн
1	Батарея для кролематок, 30 гол.	14	7500	105000
2	Батарея для самців, 10 гол.	4	3240	12960
3	Батарея для молодняку, 30 гол.	100	5300	530000
5	Бункер для гною	1	5450	5450
6	Колісна техніка	1	43000	43000
7	Спецодяг	5	980	4900
8	Організація водопостачання	1	55000	55000
<b>Підсумок</b>				<b>756310</b>

Дані підрахунки дають отримати розуміння, що орієнтовних витрат на обладнання, устаткування, та спеодяг для персоналу складуть 701310 гривень. Ці витрати не є регулярними і потребуються тільки на стадії інвестиції в проєкт.

Закупівля батьківського стада є значущою статтею витрат та відіграє вирішальну роль для старту підприємства, оскільки воно визначає генетичний потенціал, продуктивність та рентабельність майбутнього молодняка. Правильно підібрані та здорові тварини сприяють ефективному вирощуванню, зменшують витрати та ризик захворювань. Вибір спеціалізованих ліній та адаптація до місцевих умов дозволяють господарству розвиватися відповідно до цілей та стратегії розвитку. Це рішення також впливає на репутацію господарства та встановлює фундамент для довгострокового успіху в галузі вирощування тварин.

Вартість закупівлі батьківського стада кролів термонської породи приведена в таблиці 3.3.

Витрати на батьківське поголів'я Таблиця 3.3

Представника стада	Кількість, гол	Вартість за голову, грн	Загальна вартість, грн
Кролематки	400	620	248000
Самці	40	600	24000
<b>Підсумок</b>			<b>272000</b>

Після підрахунку витрат на закупівлю батьківського поголів'я можемо зробити висновок що підсумкова вартість становить 272000 гривень.

Необхідно провести аналіз та підрахувати орієнтовні витрати на проведення підготовки успішної маркетингової компанії. Вона буде складатися з розробки сайту та замовлення поліграфії. Витрати на сайт є одноразовими та потребуються тільки на етапі інвестицій в проєкт. Друк візитівок та буклетів проводиться за потреби, але зазвичай не частіше одного разу на рік.

Орієнтовні витрати на маркетингову компанію наведені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Витрати на маркетингову компанію

№ п/п	Вид витрат	Кількість, шт.	Ціна за шт., грн	Загальна ціна, грн
1	Сайт підприємства	1	7500	7500
2	Візитівки та буклети	400	3,5	1400
<b>Підсумок</b>				<b>8900</b>

Слід зазначити що низька вартість розробки сайту підприємства зумовлена можливістю розробки за допомогою власних ресурсів без звернення до комерційних установ в яких ця вартість зазвичай в рази вища. Тож можна зробити висновок що загальна сума витрат на маркетингову компанію становить 8900 гривень, що є цілком прийнятним, зважаючи на користь яку може принести маркетингова компанія.

Ще однією статтею витрат є оплата праці на підприємстві. Розрахунок заробітної плати на підприємстві відіграє важливу роль у фінансовому управлінні та створенні сприятливого робочого середовища. Цей процес впливає на справедливість та мотивацію працівників, а також включається у бюджетування та забезпечує фінансову прозорість підприємства. Забезпечення відповідності законодавству, управління витратами та впровадження систем заохочення та бонусів є додатковими аспектами, що роблять розрахунок заробітної плати стратегічно важливим елементом успішного управління підприємством. На відміну від попередніх витрат виплата заробітної плати є регулярною і розрахована на кожен місяць, структура виплат на підприємстві розрахована та представлена в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Структура заробітної плати			
Посада	Кількість	Місячна заробітна плата, грн	Річна заробітна плата, грн
Директор	1	4500	54000
Бухгалтер	1	4500	54000
Ветеринарний лікар	1	10000	120000
Технолог	1	20000	240000
Кролівник	4	48000	576000
<b>Підсумок</b>		<b>87000</b>	<b>1044000</b>

Слід зазначити, що дана кадрова структура є приблизною та може корегуватися протягом функціонування підприємства. Посади директора та бухгалтера можуть бути поєднаними в подальшому при наявності такої можливості. Заробітна плата ветеринарного лікаря зумовлена не постійним перебуванням на підприємстві, лікар буде з'являтися на підприємстві при планових оглядах та вакцинаціях. Та декілька разів на місяць для моніторингу стану тварин і може бути викликаним при потребі.

Розрахунок щомісячних витрат на господарстві є критичним елементом ефективного фінансового управління. Цей процес дозволяє господарству створювати точний бюджет, оптимізувати витрати та планувати закупівлі ресурсів, забезпечуючи раціональне використання фінансових ресурсів. Аналіз витрат також допомагає уникнути фінансових ризиків, збільшує фінансову прозорість та визначає прибутковість виробництва. Цей підхід створює стратегічний фундамент для успішного господарювання в галузі кролівництва, забезпечуючи стійкість та ефективність виробничого процесу.

Годівля є однією з головних щомісячних витрат на господарстві, при ретельному дослідженні ключових аспектів фінансового управління. Ця стаття витрат зосереджується на всіх етапах годівлі, включаючи раціон, ефективність використання кормів, бюджетування та витрати на додаткові компоненти, досліджуючи також сучасні технології та інновації. Цей ресурс виступає як надійне джерело інформації, сприяючи в оптимізації виробництва та підвищенні його ефективності для досягнення стійкості фінансів у сфері кролівництва.

Зазначаються питання вибору кормів та раціонального використання ресурсів, і висвітлюється стратегія оптимального харчування для забезпечення здоров'я кролів. Великий акцент робиться на ветеринарній підтримці та профілактиці, визначаючи роль регулярних медичних обстежень та вакцинації для забезпечення здоров'я тварин та попередження захворювань.

Потрібно детально проаналізувати витрати на додаткові компоненти годівлі, такі як вітаміни та мінерали, і визначається їхній внесок у загальний раціон. Бюджетування та планування витрат стають невід'ємною частиною управління господарством, забезпечуючи ефективне використання фінансових ресурсів та уникнення можливих ризиків.

Підкреслюється важливість впровадження інновацій та сучасних технологій в годівлі кролів, що відкриває нові можливості для підвищення ефективності та зменшення витрат. В цілому, цей ресурс виступає як не лише надійне джерело інформації, але й стратегічний керівник для господарства, орієнтований на досягнення оптимальної продуктивності та фінансової стійкості у цій галузі.

Для планування очікуваних витрат на годівлю кролів потрібно розрахувати вартість комбікорму який буде згодовуватися тваринам щомісяця.

Скористаємося наступною формулою:

Кількість поголів'я × Споживання корму за місяць (кг/гол.) × вартість корму (грн/кг)

Усім кролям на господарстві буде згодовуватися однаковий комбікорм, тому можна розрахувати що його витрати до першого окролу становитимуть:

$$440 \text{ гол} \times 4 \text{ кг} \times 11 \text{ грн/кг} = 19360 \text{ грн/місяць}$$

Через, приблизно, два місяці після першого парування отриманий моделняк буде відлучений від кролематок, тоді господарство вийде на постійний цикл виробництва та приблизні щомісячні витрати на корми становитимуть:

$$3640 \text{ гол} \times 4,5 \text{ кг} \times 11 \text{ грн/кг} = 180180 \text{ грн/місяць}$$

Тобто можемо зрозуміти що витрати на корми за один цикл виробництва продукції складе 540540 гривень.

Також слід врахувати вартість вакцинації поголів'я яка буде відоуватися приблизно кожні три місяці. Щоб дізнатися вартість вакцинації потрібно отримати добуток від вартості вакцини та кількості поголів'я, тобто:

$$3640 \text{ гол} \times 12 \text{ грн} = 43680 \text{ грн}$$

Вакцинація відбувається один раз за цикл, тому її потрібно поділити на три місяці щоб розрахувати щомісячну вартість, яка складе 14560 грн.

Також до щомісячних витрат потрібно додати заробітну плату, комунальні послуги та інші витрати, такі як паливе та витратні матеріали. Для більшої наочності та розуміння ці показники занесені в таблицю 3.6.

Таблиця 3.6

## Постійні витрати

Вид витрат	Сума за місяць, грн	Сума за цикл, грн
Комбікорм для кролів	180180	540540
Вакцинація	14560	43680
Заробітна плата	87000	261000
Комунальні витрати	8500	25500
Інше	6000	18000
<b>Підсумок</b>	<b>296240</b>	<b>888720</b>

Слід зазначити що перший цикл виробництва триватиме на місяць довше і його вартість складе 902080 гривень, після чого господарство вийде на постійний щоквартальний цикл виробництва.

Використання якісного комбікорму на виробництві має вирішальне значення для досягнення поставлених завдань у нашому проєкті. Цей підхід є ключовим у всіх етапах розвитку тварин і визначає кілька основних аспектів. Якісний комбікорм забезпечує повноцінність годівлі кролів, забезпечуючи всі необхідні елементи для здоров'я, росту та розвитку. Це особливо важливо на ранніх етапах життя тварин, під час формування імунітету та подальшого зростання.

Згодовування якісного комбікорму сприяє ефективному використанню ресурсів та оптимізації годівлі. Це дозволяє підтримувати стійкий рівень виробництва, уникати витрат на розробку власних рецептур, і забезпечити стандартизацію харчування для отримання однорідних результатів.

Збалансований комбікорм запобігає зниженню продуктивності та появі медичних проблем. Забезпечуючи правильне співвідношення поживних речовин, вітамінів та мінералів, він допомагає у попередженні хвороб та підтриманні оптимального стану здоров'я тварин.

Відмінною особливістю якісного комбікорму є його спроможність задовольнити особливі потреби кролів у важливих поживних речовинах, необхідних для високоякісного приросту маси та розвитку кістково-м'язової системи. Збалансований склад комбікорму враховує фізіологічні особливості молодняку, сприяючи оптимальному використанню живильних ресурсів та забезпечуючи відмінні результати вирощування.

Використання якісного комбікорму є стратегічно важливою складовою для забезпечення успішного та ефективного господарства, де ефективність, економічна вигода та якість є ключовими факторами.

Після вивчення представлених на ринку комбікормів було визнано що найкращим варіантом для годівлі на нашому господарстві буде ГІК-90 від компанії «Агропрогрес», який може використовуватися як для молодняку так і

для батьківського поголів'я. Однак дана компанія також надає комбікорм ПК-91, який може бути використаний для годівлі/батьківського поголів'я. Склад та поживність комбікормів представлені в таблицях 3.7 та 3.8 відповідно.

Таблиця 3.7

## Склад комбікорму

Найменування	Одиниці виміру	Комбікорм ПК 90 молодняк кролів від 30 днів до забою	Комбікорм ПК 91 дорослі кролі від 90 днів та більше
Борошно трав'яне люцернове	%	30,00	30,00
Шрот соняшниковий	%	19,00	20,00
Пшениця	%	5,50	5,50
Кукурудза	%	7,00	5,00
Висівки пшеничні	%	20,00	20,00
Жмих соєвий	%	6,00	7,00
Ячмінь	%	9,00	8,00
Премікс	%	3,50	3,50

Таблиця 3.6

## Поживність комбикормів

Показники	Одиниці виміру	ПК 90	Премікс КМ КР 3,5% молодняк кролів	ПК 91	Премікс КМ КР 3,5% кролі та кролематки
Вага	кг	1	1	1	1
ОЕ	ккал	9,200	-	10,400	-
Сира клітковина	%	17,55	-	18,87	-
Сирй протеїн	%	17,67	15,64	17,14	13,75
Метіонін	%	-	6,05	-	7,18
Метіонін+Цистин	%	-	6,05	-	0,88
Лізин	%	-	6,6	-	5,52
Треонін	%	-	5,11	-	-
Триптофан	%	-	-	-	-
Са	%	1,19	20,34	0,81	16,28
Р	%	0,74	3,32	0,75	5,73
Na	%	0,23	4,76	0,23	4,76
Вітамін А	МЕ	10000,00	228560,00	10000,00	285700,00
Вітамін Е	МГ	50,00	1142,80	50,00	1428,50
Вітамін Д <sub>3</sub>	МЕ	1000,00	28570,00	1000,00	28570,00
Вітамін К <sub>3</sub>	МГ	1,00	28,57	2,00	57,14

### 3.5. Очікуваний прибуток та окупність проекту

Аналіз очікуваного прибутку вирішує важливі завдання у фінансовому управлінні нашим підприємством. Цей аспект має критичне значення для ефективного планування та прогнозування фінансових результатів. Аналіз допомагає ідентифікувати ризики, що можуть виникнути, та розробити стратегії їх зменшення. Важливий елемент при прийнятті рішень щодо стратегічного розвитку, він також є важливим для повертання інвестицій та забезпечення стійкості та успішності підприємства. Оцінка очікуваного прибутку та окупності є ключовим кроком у забезпеченні фінансової стійкості, рентабельності та успішного функціонування під час вирощування племінного молодняку кролів.

Велике значення має визначення такого економічного показника як дохід від реалізації молодняку. Він визначається наступним чином:

$$\text{Кількість молодняку (гол)} \times \text{ринкова вартість (грн/гол)} = \text{дохід (грн)}$$

Знаючи що приблизна кількість отриманого для реалізації молодняку складає 3000 голів, а ринкова вартість тримісячного чистопородного та вакцинованого кроля термонської породи складає 400 гривень за голову можемо розрахувати приблизний дохід за цикл:

$$3000 \text{ гол} \times 390 \text{ грн} = 1170000 \text{ грн}$$

Перераховуючи дохід на місяць можемо визначити що він становитиме 390000 гривень

Отримавши дані про щомісячні витрати та дохід можемо визначити прибуток через різницю щомісячних доходу та витрат:

$$390000 \text{ грн} - 296240 \text{ грн} = 93760 \text{ грн}$$

Можемо визначити що щомісячний прибуток від ведення підприємства складатиме 93760 гривень, тобто прибуток за один цикл вирощування складе 281280 гривень, та 1125120 гривень щорічного прибутку.

Після проведених розрахунків можемо перейти до вирахування терміну окупності проекту за наступною формулою:

$$PP = \frac{IC}{CF}$$

PP – термін окупності, рік;

IC – сума інвестицій в проект, грн;

CF – прогнозований щорічний прибуток, грн.

Для цього спочатку вирахуємо всю суму витрачену на інвестиції в проект вона складається з витрат на обладнання, техніку, та устаткування, закупівлі батьківського поголів'я, витрат на маркетингову компанію та витрат на перший цикл вирощування молодняку.

$$756310 \text{ грн} + 272000 \text{ грн} + 8900 \text{ грн} + 902080 \text{ грн} = 1939290 \text{ грн}$$

За допомогою вирахованих даних визначимо окупність проекту?

$$\frac{1939290}{1125120} = 1,7 \text{ року}$$

Розрахунок терміну окупності дає розуміння того що проект є прибутковим та може окупити себе вже через 1 рік та 8,5 місяців, після проходження цього терміну господарство буде приносити стабільний щомісячний дохід в сумі 93760 гривен.

Також необхідно зазначити, що під час ведення підприємства з вирощування молодняку кролів можна стикнутися з двома найпоширенішими ризиками. Урахування відсутність ринку збуту та загроза захворювань кролів, є критично важливим аспектом успішного ведення бізнесу.

Відсутність ринку збуту може стати важливим викликом, але через грамотну маркетингову компанію можна побудувати стратегію для привертання клієнтів, розширення ринків або створення унікальних продуктів. Активне вивчення ринкових тенденцій, визначення цільової аудиторії та розробка ефективних маркетингових стратегій можуть компенсувати відсутність ринкового попиту.

Загроза захворювань кролів може бути ефективно контрольована за допомогою вакцинації та регулярного медичного догляду відповідальним ветеринарним лікарем. Систематична ветеринарна профілактика, ретельна гігієна та вжиття необхідних заходів можуть допомогти у попередженні та управлінні захворюваннями, зменшуючи ризик втрат та забезпечуючи стабільність виробництва.

Управління ризиками є ключовим елементом бізнес-стратегії у вирощуванні племінного молодняку кролів, дозволяючи адаптуватися до непередбачених обставин та забезпечувати стійкість та успішність підприємства

в змінному середовищі.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

## ВИСНОВОК

1. Ефективне управління господарством спеціалізованим на вирощуванні племінного молодняку кролів термонської породи вимагає комплексного підходу та врахування різноманітних аспектів. Кролі термонської породи характеризуються високою продуктивністю та швидкістю росту, що робить їх відмінними кандидатами для комерційного розведення. Особливістю цих тварин полягає в їхній високій здібності адаптуватися до різних кліматичних умов та режимів годівлі, що дозволяє ефективно утримувати їх у різних господарствах. Кролі термонської породи також відзначаються доброю стійкістю до різних хвороб, що сприяє зниженню ризику захворювань та забезпечує стабільну виробничу діяльність.

2. Слід зазначити, що відсутність необхідності будівництва спеціального приміщення для утримання кролів та приміщення для персоналу допомогла суттєво знизити суму витрат на етапі інвестицій в проект. Інвестиційні витрати передбачали в собі обладнання, техніку, та устаткування, що склали 756310 гривень; закупівлю батьківського поголів'я – 272000 гривень; витрати на маркетингову компанію, які виявилися не суттєвими та склали 8900 гривень; витрат на перший цикл вирощування молодняку кролів – 902080 гривень. Загальні інвестиційні витрати склали 1939290 гривень.

3. Було проведено підрахунок окупності проекту та визначення рентабельності. Визначено, що започаткування власного підприємства з вирощування племінного молодняку кролів термонської породи може стати доволі рентабельним бізнесом. Окупність склала 1 рік та 8,5 місяці, що є доволі хорошим показником. Щомісячна прибутовість проекту склала 93760 гривень.

4. Вирощування племінного молодняку кролів є важливою галуззю тваринництва, яка вимагає постійного вдосконалення та впровадження новітніх технологій. Забезпечення високих стандартів якості у цьому процесі сприяє не тільки розвитку господарства, але й вирощуванню конкурентоздатних та здорових племінних кролів, що має значення для агропромислового комплексу в цілому.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Das, S. K., Das, A and Bujarbama, K. M. 2006. Productive performance and carcass traits of broiler rabbits in different generation under agroclimatic condition of Meghalaya. Indian Journal of Animal Research 40 (1): 38-41. URL: <https://arccjournals.com/journal/indian-journal-of-animal-research/ARCC3246>
2. Das, S. K. and Yadav, B. P. S. 2007 Effect of mating system, parity and breed on the reproductive performance of broiler rabbits under the agroclimatic condition of Meghalaya. Livestock and fishery improvement and management programme ICAR Research complex for Eastern Region WALMI complex, Patna Bihar India. 41 (1): 150-153.
3. Gupta, B. R., Rao, V. P., Roddy, C. E. Satyamanayama, A and Reddy, P. P 2002 ..Effect of genetic and non-genetic factors on post-weaning body weights and carcass traits of broiler rabbits. Indian Journal of Animal Science. 72 (1): 70-74.
4. Herbert, U and Adejumo, D. O. 2004. Construction and evaluation of an artificial vagina for collection rabbit semen Delta Agriculture 2 (4): 99-108.
5. Ibe, S. N 2006. An introduction to genetics and animal breeding, Longman, Nigeria Plc Lagos, Nigeria. 38-41.
6. Kumar, S Gulyani, R, Vinay k and Singh R.N 2004 .Effect of genetic and non-genetic factors on Weekly body weight of broiler rabbits in semi-arid region of Rajasthan. Indian Journal of Animal Science 71(11): 75-77.
7. Liang, Q 2005. Effect of breed, sire and parity on reproductive performance of rabbits. In Proceedings of 6th World Rabbit Congress, Toulouse, France. July 9-12 Vol 2. 315- 318.
8. Niyi, 2006 Prospects of commercial rabbit keeping in Nigeria. In Livestock Echo Magazine 51 54 URL <https://www.redalyc.org/pdf/939/93915703038.pdf>
9. Patridge, G. G., Foley, S and Corgell, W. 2014. Reproductive performance in pure breed and cross breed commercial rabbit. Animal production 32: 325-327 URL <https://dormai.org/ndex.php/IIRB/article/view/203>

10. Rastogi, R. K 2007 Influence of breeding and parity on traits of rabbits: In proceeding of 6th World Rabbit congress Toulouse, France July 9-12 415-418. URL: <https://www.lrrd.cipav.org.co/lrrd13359/235/das190525.htm>

11. Steel, R. G. D and Torrie, J. H 2011 Principles and procedures of statistics. A biometric Approach. 2nd ed McGraw-Hill Book company. New York. 150-152.

12. Fewe, C. O 2009. Sustainability and development paradigms from Nigeria's livestock industry. Inaugural lecture University of Ibadan. Nigeria 115-117. URL: <https://oa.mg/work/3157083038>

13. Weller, J. I 2004. Economic aspects of Animal breeding, Chapman and Hall Publisher, London. Pp 3: 91-152.

14. Zajac, J 2007. Effect of rabbit breed on commercial production efficiency. Animal Research Journal of Poland. 39: 39-41. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/aoas-2013-0032>

15. Arenas, A., I. Casas, A. Garcí'a, B. Carbonero, C. Huerta, N. Fit Borge, and A. Maldonado. 2004 Preliminary studies on herd health for European wild-rabbit reared in burrows breeding facilities. Buletinul USAMV-CN 60: 37-39.

16. Arthur, C.P. 2007. Les op'érations de repeuplement hivernal en lapins de garenne. Bulletin Mensuel de l'Office National de la Chasse 139:17-20. URL: <https://zslpublications.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.74v1/i.1474869.1795.2790.tb00105.x>

17. D. G. Myhill. 2004. Seasonal changes in condition, reproduction and fecundity in the wild European rabbit. Journal of Zoology (London) 212: 147-151.

18. Calvete, C., R. Estrada, R. Villafuerte, J. Osa'car, and J. Lucientes. 2008. Epidemiology of viral haemorrhagic disease and myxomatosis in a free-living population of wild rabbits. Veterinary Record 150: 776-780.

19. Casas, A. 2009. Estudio de los programas de produccio'n y sanidad (Medicina Preventiva) de una explotacio'n de conejo de monte (*Oryctolagus cuniculus algirus*) en régimen experimental. Theses, University of Co'rdoba, Co'rdoba, Spain. 148-151

20. Ferrer, M., and J. Negro. 2004. The near extinction of two large European

predators: super specialists pay a price. *Conservation Biology* 18:354–359.

21. Flux, J. E., and P. J. Fullagar. 2008. World distribution of the rabbit *Oryctolagus cuniculus* on islands. *Mammalogy Reviews* 22: 151–205.

22. Gonza'lez, P. 2007. Contribucio'n al conocimiento de la fertilidad del conejo silvestre gen'ticamente puro explotado en jaula. 495-497.

23. Mena, Y., and M. Molera. 2007. Repoblaciones. Pages 69–79 in *Bases biolo gicas y gestio'n de especies cinege'ticas en Andaluc'ia*. University of Cordoba, Co'rdoba, Spain. 159-162.

24. Mykytowycz, R. 2004. Social behaviour of an experimental colony of wild rabbits (*Oryctolagus cuniculus* L.) 1. Establishment of the colony. *CSIRO Wildlife Research* 37: 7–25.

25. Parer, L. W. R. Sobey, and D. Conolly. 2003. Reproduction of the wild rabbit (*Oryctolagus cuniculus*) under varying degrees of confinement. *CSIRO, Australian Division of Wildlife and Rangeland Research* 36:1–12.

26. Schwabe, C. W., H. P. Riemann, and C. E. Franti. 2003. The mathematical approach. Page 8 in *Epidemiology in Veterinary Practice*. Lea and Febiger, Philadelphia, Pennsylvania, USA. Smith, G. C., and R. C. Trout. 2006. Using Leslie matrices to determine wild rabbit population growth and the potential for control.

*Journal of Applied Ecology* 31:223–230. URL: <https://academic.oup.com/jae/article/31/2/223/1186/BF03548163>

27. Thrusfield, M. 2008. Describing disease occurrence. *Veterinary Epidemiology*. Second edition. Blackwell Science, Oxford, United Kingdom. 37–59. URL: <http://librodigital.sangregorio.edu.ec/librosusgp/2857457347.pdf>

28. Trout, R. C., and G. C. Smith. 2012. The Reproductive Productivity of the Wild Rabbit (*Oryctolagus cuniculus*) in Southern England on Sites with Different Soils. *Journal of Zoology* 237:411–422.

29. Hoffman L.C., Nkhabutlane P., Schutte D.W., Vosloo C. 2004. Factors affecting the purchasing of rabbit meat: A study of ethnic groups in the Western Cape. *J. Consum. Sci.*, 33 URL: <https://doi.org/10.4314/jfecs.v32i1.52850>

30. Leroy F., Petracci M. (2021). Rabbit meat: valuable nutrition or too cute

to-eat?. World Rabbit Science, 29: 145-147.

31. Аксьонов Є. О. Розвиток кролівництва в Україні та світі. 2016. Випуск. 116. Номер 75. С.21-31.

32. Бойко О.В., Гончар О.Ф., Гавриш О.М., Осокіна Т.Г. Вплив на відтворювальну здатність самців та самок кролів. №2. 2018 – С. 56-58

33. Гавриш О. М. Рівень продуктивності кролів різних порід та ефективність використання селекційних індексів в кролівництві. Розведення і генетика тварин. 2018. № 55. С. 38-46.

34. Годівля сільськогосподарських тварин: підруч. / [І. І. Ібатуллін, Д. О.

Мельнінук, Г. О., Богданов та ін]. – Вінниця: Нова книга, 2007. – С. 318

35. Григорій Луньов «Сучасне кролівництво» 2010 р. – С. 35-37

36. Дармограй, Л.М. Вплив менеджменту годівлі на продуктивні показники кроликів за інтенсивної технології вирощування/Л.М. Дармограй, І.С.

Лучин, Б.В. Гутий // Науковий вісник. - Львів.-2017 - Т. 19. - №79. – С. 38-43

37. Є.О. Аксьонов Розвиток кролівництва в Україні та світі, Національна академія аграрних наук України. 2013 С. 258-260 URL: [http://www.tribis-](http://www.tribis-nbu.gov.ua/cgi/tribis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ntb_2016_116)

[nbu.gov.ua/cgi/tribis\\_nbu/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE\\_FILE\\_DOWNLOAD=1&Image\\_file\\_name=PDF/Ntb\\_2016\\_116](http://www.tribis-nbu.gov.ua/cgi/tribis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ntb_2016_116)

[.pdf](#)

38. Збірник наукових праць – Ефективне кролівництво і звірівництво. СТОВ Агрофірма «Маяк». 2023 – С. 25-26.

39. І.С. Вакуленко, Л.М. Данець, Є.О. Аксьонов, В.І. Петраш; Біологічні основи формування м'ясної продуктивності кролів. 2017. – С. 176-178

40. Ібатуллін І.І. Показники забою та якість м'яса молодняка кролів за різних рівнів протеїну й лізингу в раціоні / І. І. Ібатуллін, В. Є. Попов, Д. П. Уманець // Вісник аграрної науки. – 2009. – № 7. – С. 8–14.

41. Калашник О.В. Проблеми відновлення кролівництва в Україні/О.В.

Калашник, Н.В. Омельченко // Кролівництво та звірівництво. 2004. - № 4. - С.

30.

42. Кірович Н. О. Сусол Р.Л. Актуальні проблеми технології виробництва і переробки продукції тваринництва. 2007. – С. 28-29.

43. Кононенко В. К. Практикум з наукових досліджень у тваринництві / В. К. Кононенко, І. І. Ібатуллін, В. С. Патров. – К., 2003. – С. 133

44. Коцюбенко Г. Ефективність ведення галузі звірівництва і кролівництва в південному регіоні України / Г. Коцюбенко // Тваринництво України. – 2008. – № 5. – С. 28.

45. Коцюбенко Г. Ефективність ведення галузі кролівництва України / Г. Коцюбенко // Тваринництво України. – 2008. – № 5. – С. 26-32.

46. Лисенко Є. Цікавий досвід вирощування кроликів / Є. Лисенко // пропозиція. – 2000. – № 11. – С. 79.

47. Особливості шлунково – кишкового тракту та годівлі кролів./Ібатулін І.І., Панасенко Ю.О., Кононенко В.К.//Ефективне тваринництво. 2006. – №8. – с. 22 – 24.

48. Реал Р Кролі - " це не тільки цінне худро ..." / Р. Реал, А. Юрченко // Ефективне птахівництво та тваринництво. – 2005. - №2 (6). – С. 2-4.

49. Свиноус І.В. І про "вухастих" та "пухнастих" не забудьте. // М'ясний бізнес. 2009. – №10. – с. 80 – 83

50. Троянівський М. М. Практикум з кролівництва: навчальний посібник / М. М. Троянівський. – Кам'янець-Подільський, 2005. – 152 с

51. Фірсова Н. М., Волколупова В. А., Пінчук В. А. Розведення кролів і нутрій у присадибному господарстві. — К.: Урожай, 2014. – С. 23-24.

НУБІП України

НУБІП України